
спеціальностей (предметних спеціальностей) в системі підготовки педагогічних кадрів” № 506 від 12 травня 2016 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0798-16>

4. Андрусишин Богдан, Губань Радим. Нова українська школа і права людини / Богдан Андрусишин, Радим Губань // Освіта. – 2018. – № 22-23. – С. 5.

*А. М. Гуз,
доктор історичних наук, професор*

КОРИФЕЙ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОЗНАВСТВА*

Основою кожного закладу вищої освіти є освітнє середовище, яке формують його науково-педагогічні працівники. А саме освітнє середовище є основою для освітнього процесу студентів. Яскравим представником освітнього середовища НПУ Драгоманова вже не одне десятиліття є доктор історичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік Української академії історичних наук, АН ВШ України, член-кореспондент Української академії політичних наук Богдан Іванович Андрусишин.

Наприкінці 90-х років ХХ ст., працюючи в НПУ імені М. П. Драгоманова, авторові цієї статті пощастило стати свідком і до деякої міри учасником становлення нової наукової школи – методики викладання правознавства. Саме Богдан Іванович очолив формування цієї школи.

У межах цієї наукової школи досліджуються такі основні проблеми методики викладання правознавства:

- методика викладання правознавства у школі;
- становлення та розвиток шкільної правової освіти;
- методики викладання правознавства у вищому навчальному закладі;
- концептуальні засади безперервної правової освіти України;
- моделі правової освіти в Україні та в пострадянських країнах;
- проблеми підготовки педагогів-юристів для викладання правознавства у школі та вищому навчальному закладі;
- державна політика у сфері правової освіти;
- юридична педагогіка.

Політичні й економічні процеси та зрушення в житті нашої держави зумовили зміну шкали цінностей та переоцінку пріоритетів суспільного

---

* Матеріали опубліковано в: Богдан Іванович Андрусишин : біобібліографічний покажчик до 60-річчя від дня народження і 45-річчя педагогічної і наукової діяльності / М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Факультет політології та права ; упоряд. Н. І. Тарасова, Т. М. Галенко. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. 221 с., портрети. – (Серія : “Вчені НПУ імені М. П. Драгоманова”).

світосприйняття. На перший план на початку ХХІ століття вийшла людина, її права та внутрішній, духовний світ. Важлива роль у такій трансформації суспільства належить правовій освіті, яка формує правову культуру та правосвідомість молоді, перетворюючи ідеали добра, законності та справедливості в мотиваційні чинники їхньої поведінки. Активна законотворча діяльність в Україні, впровадження на рівні держави соціальних і економічних програм і новітніх технологій, реформування й удосконалення системи державних органів, спрямоване на дотримання принципів верховенства права, відповідальності держави та її апарату перед людиною і громадянином за свою діяльність, вимагають від молоді людини набуття певної суми знань, теоретичних і практичних навичок, прояву власної громадянської позиції.

Одним із основних завдань правової освіти в Україні є формування правової освіченості молоді, її здатності керуватися правовими знаннями в координатах мінливого сучасного суспільного життя, вміння діяти відповідно до вимог права і закону.

Науково-методичним забезпеченням вузівської та шкільної правової освіти й займаються представники цієї наукової школи.

Діяльність наукової школи направлена також на методичне забезпечення та реалізацію заходів подальшого створення необхідних умов для набуття широкими верствами населення правових знань та навичок їх застосування, забезпечення доступу громадян до джерел правової інформації, а також визначення основних напрямів правоосвітньої діяльності у середніх та вищих навчальних закладах.

У 90-х роках ХХ ст. наш провідний педагогічний заклад вищої освіти розпочав підготовку фахівців-юристів. Навчально-методична база підготовки таких фахівців в державі вже існувала. Адже на початку ХХІ століття понад 200 навчальних закладів вищої освіти здійснювали підготовку юристів.

Богдан Іванович неодноразово на засіданнях кафедри, в роботі з аспірантами та науково-педагогічними працівниками Інституту політології і права, на засіданнях галузевої комісії МОН України підкреслював, що саме наш навчальний заклад має підготувати не лише юриста, а справжнього викладача права. Оскільки основи правових знань формуються в загальноосвітніх закладах, то подолати правовий нігілізм молоді має викладач права, вчитель правознавства. Так, у навчальному плані підготовки фахівців з'явилися навчальні дисципліни “Методика викладання правознавства в школі” та “Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі”. Під його керівництвом вперше були підготовлені креативні, новаторські авторські навчальні програми цих навчальних дисциплін, захищені магістерські та дисертаційні дослідження. На початку

XXI століття Б. Андрусишин розгорнув активну роботу над навчально-методичним забезпечення методики викладання правознавства. Під його керівництвом підготовлено науково-дослідні роботи [1], курси лекцій [2], підручники [3], навальні посібники [4], понад 100 наукових статей у фахових наукових виданнях України [5], монографії [6], виступи на міжнародних конференціях [7]. У цих та інших працях професору Андрусишину та представникам його наукової школи вдалося: упровадити новітні інформаційні технології викладання курсу “Основи правознавства” у вищих навчальних закладах України для всіх спеціальностей; запровадити сучасну методику викладання правознавства у контексті організації навчального процесу за кредитно-модульною системою; обґрунтувати методи стимулювання навчальної діяльності, принципи та прийоми активізації навчально-пізнавальної діяльності з правознавства студентами різних спеціальностей; розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення педагогічної майстерності науково-педагогічних працівників, які здійснюють викладання курсу правознавства, розробити та впровадити в освітній процес методи та форм активного навчання при вивченні правознавства; розробити концепцію та програму навчального курсу “Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі”, яка враховує компетентнісний підхід до підготовки фахівця, краще впливає на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, на отримання знань студентами при вивченні вузівського курсу правознавства, на удосконалення та модернізацію системи правової підготовки у вищому навчальному закладі, та багато іншого.

Усі ці надбання знайшли втілення в освітньому процесі не лише НПУ імені М. Драгоманова, а й усіх вишах нашої країни. Навчальні та наукові праці з методики викладання правознавства отримали схвальні відгуки науковців, вчителів загальноосвітніх навчальних закладів нашої держави. Їх постійно цитують у світових науковометричних виданнях.

Я вдячний долі, що понад 20 років працюю під керівництвом шанованого професора Б. І. Андрусишина і є представником його наукової школи.

Упевнений, що Богдан Іванович стане вихователем і натхненником ще не одного покоління вітчизняних педагогів та юристів.

Л і т е р а т у р а :

1. *Андрусишин Б. І.* Концептуальні засади формування правових знань у студентів вищих навчальних закладів. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова 2010 / Державний реєстраційний номер РК 0109U001263. УДК 378.147:340.115. – 135 с. ; Андрусишин Б. І. Концептуальні засади викладання навчальної дисципліни “Права людини” в загальноосвітніх навчальних закладах України. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова 2011 / Державний реєстраційний номер РК 0111U000354 УДК 378.147:340. – 150 с.

2. *Андрусишин Б. І.* Методика викладання шкільного курсу “Основи правознавства”: курс лекцій / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз. – Київ : Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 162 с.
3. *Андрусишин Б. І.* Методика викладання шкільного курсу “Основи правознавства”: підручник / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз. – Київ : Видавництво Знання, 2008. – 301 с.
4. *Андрусишин Б. І.* Методика викладання правознавства у вищому навчальному закладі : навчальний посібник / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз, Ю. С. Шемшученка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 241 с.
5. *Андрусишин Б. І.* Еволюція шкільної правової освіти в Україні / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18. Економіка і право. – 2007. – Випуск 5. – С. 99-111 ; Андрусишин Б. І. Учитель правознавства в структурі шкільного педагогічного колективу / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Юридичний журнал. – 2007. – № 6. – С. 75-76.
6. *Андрусишин Б. І.* Актуальні проблеми юридичної освіти та науки в Україні : монографія / за ред. Ю. С. Шемшученка. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – 361 с.
7. *Андрусишин Б. І.* Форми та методи формування правових знань у студентів вищих навчальних закладів у процесі вивчення вузівського курсу правознавства / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // П'яті юридичні читання. Проблеми верховенства права : теорія і практика : матеріали Міжнародної наукової конференції 23-24 квітня 2009 року. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. – С. 362-364; Андрусишин Б. І. Запровадження практично-орієнтованих форм навчання при підготовці юристів у ВНЗ / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Одинадцяті юридичні читання. Форма сучасної національної української держави: реалії та перспективи : матеріали Міжнародної наукової конференції 21-22 травня 2015 року – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – С. 249-251.

*В. М. Синьов,
доктор педагогічних наук, професор
академік НАПН України,
Заслужений юрист України,
почесний декан факультету спеціальної та
інклюзивної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова
Бистров А. Є.
аспірант НПУ імені М. П. Драгоманова*

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО СХВАЛЕНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ЯК ПРОФІЛАКТИКА ЇХ ВІКТИМІЗАЦІЇ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Формування соціально схваленої поведінки у підлітків з інтелектуальними порушеннями – одне з пріоритетних завдань спеціальної та інклюзивної освіти. Адже саме набуття навичок міжособистісного спілкування та соціально схваленої поведінки надає